

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

I DETTA NUMMER:

●
TVÅNGSINTERNERING
AV LUNGSJUKA?

●
TAG KÅL PÅ
BACILLSKRÄCKEN!

●
D:r V. Steffen:

LÄTTA DE
LUNGSJUKAS BÖRDA...

●
Litterära bidrag av

Gurli Hertzman-Ericson,
Ragnar Holmström, Eyvind
Johnson, Einar Malm,
Vagabonde m. fl.

●
KORSORD - SCHACK - KRÖNIKA

N:r 2 1938

Ny tryck

PRIS 25 ÖRE

Stockholms Stads Sparbank

Grundad 1821

Adr.: Fredsgatan 9 - Stockholm
Tel. Namnanrop

Trevlig villafastighet vid sjö

och nära stambanestation i Hälsingland. Villan inneh. 7 rum och kök, 2 hallar, varmgarage, tvättstuga m. m. Utmärkt vackert läge, m. utsikt över sjö o. berg. Till fast. hör ca 50 tld. skog, bel. i omedelbar närhet av villan och med skog till avsalu för ca 5000:— kr. Pris end. 25.000:— kr.

Närmare upplysningar

GÄRDAR OCH HEM

Drottninggatan 11, Stockholm, tel. 11 32 12-13-14

F. O. Ahlbergs Järnaffär

Sibyllegatan 31, Stockholm
(Andra huset från Östermalmstorg)

Tel. 62 11 07 och 62 78 87

JÄRNVAROR och BYGGNADSSMIDE

TANDKLINIKEN

VALLINGATAN 42 1 - Tel. 20 72 49

Mottagning 12-2 - Kostnadsfri rådfrågning

S m i d e

Räck, Grindar, Vindflöjlar, Solur o. Beslag m. m.

SUNNERCRANTZ

Jungfrugatan 3 · Tel. 62 09 51

Är Ni nöjd med 'Status'—

säg det till andra!

Är Ni missnöjd —

säg det till oss!

Den bästa förströelsen under
långa sjukdagar giver

Familjetidningen
Smälänningen

Roliga serier.

Intressanta noveller.

I varje n:r verklighetsskildringar.

Av alla erkänd som en bra tidning.

Skydda de friska
genom att effektivt
hjälpa de sjuka!

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

JUNI 1938

Utkommer en
gång i månaden

Redaktör och ansvarig utgivare:
JOHANNES SANDRÉN

Telefon: 41 39 99 · Postgiro 154420
Götgatan 83^{III}, Stockholm

"De Lungsjukas Eftervårdskommitté"
Götgatan 83^{III}, Stockholm

Tvångsinternering av lungsjuka?

I de referat, som i dagspressen lämnats av förslaget till ny tuberkuloslag, har meddelats, att lagförslaget bl. a. innebär tvångsinternering av "tredskande smittoförande tuberkulösa, vilka leva under förhållanden, som för den sjukens omgivning medföra påtaglig fara för smitta."

Inför denna Medicinalstyrelsens formulering av en så genomgripande lagbestämmelse kan man med skäl ställa sig undrande. Inte minst för de lungsjuka själva är det av mycket stort intresse att veta, vilka smittoförande tuberkulösa, som kunna anses vara farliga för sin omgivning; var gränsen skall anses gå mellan "farliga" och "icke farliga" bacillbärare.

I lagtexten återfinnes den bestämmelsen, att "hälsovårdsnämnd, då den anser, att sådana förhållanden föreligga, som avses i förslaget, och att påpekad rättelse icke genom nämndens åtgörande kunnat vinnas, så ock eljest, då skälig anledning därtill föreligger, skall anmäla detta till länsstyrelsen, som då skall förordna tjänsteläkare att "företaga tjänsteresa till den sjuke för att söka förekomma smittans spridande".

"Därest sådan sjuk person" — säges det vidare — "underlåter att följa de föreskrifter vederbörande läkare lämnat till förekommande av smittans spridande, skall hälsovårdsnämnden därom göra anmälan till länsstyrelsen, som efter första provinsialläkarens hörande kan besluta om den sjukens inläggande" (tvångsinternering) å sjukvårdsanstalt."

Detta är väsentligen allt, som i lagförslaget sägs beträffande de omständigheter, som böra föreligga för att en så drastisk bestämmelse som tvångsinternering skall kunna tillämpas. Men behöver näppeligen besitta några juridiska kunskaper för att inse, att en så formulerad lagparagraf kan tillämpas — alltefter hälsovårdsnämnds, läkares och länsstyrelsens godtycke — på en oerhört stor del av de smittoförande lungsjuka, och man blir förstämnd, då man vid närmare eftertanke måste fastslå, att denna del ut-

göres av de fattigaste, de mest trångbodda — de medelösa lungsjuka, som äro behäftade med öppen tuberkulos.

*

Tänkom oss, att hälsovårdsnämnden i en landskommun träffar på en statarefamilj, där mannen har smittosam tuberkulos och med hustru och flera minderåriga barn bebor — låt oss säga ett rum och kök. Mannen har kanske varit på sanatorium och lärt sig att vidtaga alla försiktighetsmått, hans ambition och hans ansvarskänsla för familjen är tillräckliga garantier för att han skall göra allt, vad i hans förmåga står, för att undvika att smitta barnen. Men vad hjälper detta i denna miljö? Tvivelsutan har hälsovårdsnämnden rätt, då den anser mannen vara en fara för sin omgivning i en dylik bostad. Vad bör då nämnden göra? Dekretera att mannen bör ha eget sovrum, undvika allt umgänge med barnen? Bostaden kan helt säkert inte utvidgas med ett rum — den ingår i staten och detta skulle ju innebära en "löneförbättring" — och de flesta andra anordningar, som mannen anses böra vidtaga kunna av ekonomiska skäl icke genomföras.

Allt detta vet hälsovårdsnämnden, men den är ju skyldig att påpeka de förändringar, som äro ofrånkomliga för minskande av smittorisken. Lagenligt måste nu länsstyrelsen alarmeras, och den utsände tjänsteläkaren har bara att skriva under på hälsovårdsnämndens dekret, naturligtvis fortfarande utan resultat.

Om nu stataren vägrar att frivilligt inträda i den vårdanstalt Medicinalstyrelsen har i beredskap åt honom, kommer länsman och fjärdingsman eller statspolis eller de kraftigaste karlarna i hälsovårdsnämnden och förpassar honom "på egen bekostnad" till detta ställe. Och där får stataren vara så god och stanna till hans "asociala" mentalitet övervunnits, d. v. s. till bacillerna försvunnit. Vilket i många fall betyder "livstid".

Var det någon, som sade, att detta är en överdrift av lagförslagets konsekvenser? Har inte Medicinalstyrelsen

föreslagit att tredskande smittoförande tuberkulösa, farliga för omgivningen skola interneras och kommer inte ståtaren att betraktas som "tredskande", då han inte följt hälsovårdsnämndens och tjänsteläkarens anvisningar? Säkerligen! Den förordade tjänsteresan till den sjuke för att söka förekomma smittans spridande ger säkert intet resultat av värde. Läkaren kan inte uträtta mera än länsstyrelsen och hälsovårdsnämnden av den enkla anledningen, att det rör sig om att eliminera orsaker till ett "förhållande" med *rent ekonomisk bakgrund*.

Det är framförallt häri, lagförslagets orimlighet ligger. Tvångsinterneringen kan praktiskt taget komma att gälla varje *medellös* lungsjuk, under det att ekonomiskt bättre situerade tuberkulösa tack vare sin ekonomiska ställning kunna vidtaga åtgärder, som tillförsäkra dem ett liv i frihet. Även om lagförslaget i första hand avser att skydda barn och ungdom, behöver nämligen den smittoförande lungsjuke ingalunda vara familjefader; varje mindre bemedlad inneboende, som kan sprida tuberkulös smitta, ja, faktiskt varje bacillbärare som av ekonomiska skäl ej kan såväl ifråga om bostad som vid intagande av föda o. d. effektivt isolera sig från andra, friska människor, går enligt detta lagförslags bokstav aldrig säker för att få ett interneringsutslag på halsen. Detta så mycket mer som den sociala omvårdnaden av f. d. sanatoriepatienter med nedsatt eller ingen arbetsförmåga är så gott som obefintlig i detta land.

Man torde också inte utan orsak kunna fästa avseende vid det förhållandet, att en kommun, som har utgifter i form av fattigvårdsunderstöd åt en smittosam lungsjuk genom en ev. interneringslag på ett bekvämt sätt kan befria sig från dessa utgifter genom att låta hälsovårdsnämnden föranstalta om denna understödstagares internering. Utan att vilja påstå, att dylika åtgärder alltid skulle bli en följd av lagen, kan man dock icke bortse från denna synpunkt på saken. Särskilt torde sådana åtgärder kunna ligga nära till hands, då vederbörande understödstagare vistas å kommunens ålderdomshem.

Därtill kommer, att risken att bli internerad, då man är medellös och behäftad med tuberkulos mera kommer att verka skrämmande än uppfostrande på ansvarslösa individer.

*

Nu säger någon: En kritik får inte vara enbart negativ. Det är fastslaget, att de smittoförande lungsjuka, vilka vistas utanför sanatoriets murar mer eller mindre utgöra en fara för den friska delen av befolkningen, särskilt då det gäller smittobärare av ansvarslös, asocial eller psykopatisk typ. Befintligheten av dessa senare element har f. ö. Medicinalstyrelsen anfört som ett motiv för detta lagförslags berättigande, en motivering som dispensärläkaren och sanatorieläkaren *Erik Forsgren, Svenshögen*, avvisat

med dessa ord i sitt remissvar på förslaget: "Om ett socialt eller psykopatiskt uppträdande påkallar internering, bör sådan åstadkommas på grund av sinnessjukhuslagen". Detta som en parentes.

Som sagt, det är fastslaget, att en fara föreligger. Vilka åtgärder böra då vidtagas för att minska eller eliminera denna fara? Vilka *effektiva* och dock humana medel kunna insättas i kampen mot tuberkulosens spridning i vårt land?

Det finns något som heter *upplysningsverksamhet*. Det råder intet tvivel om, att en saklig upplysning beträffande tuberkulosen är ett försummat kapitel. Där om vittnar bl. a. den snedvridna uppfattning om sjukdomens karaktär, förlopp och smittofarlighet, som är rådande inom stora folklager. Såväl sanatorieläkare som sköterskor, personal och patienter på våra sanatorier skulle kunna anföra mångt drastiskt exempel på nyinkomna förstagångspatienters ofta nog barocka idéer beträffande den sjukdom, som drabbat dem. Hur många människor här i landet och speciellt på landsbygden, känna till symptomen på en begynnande lungtuberkulos och de åtgärder som böra vidtagas, då en sådan misstänkes? Det är ju ett faktum, som erkännes även av Medicinalstyrelsen, att den ingalunda minsta faran för nedsmittning av friska personer hotar just från de oupptäckta fallen av tuberkulos.

Då emellertid en regelbunden undersökning av hela landets befolkning är otänkbar och ett stort antal oupptäckta fall av smittosam tuberkulos alltid kommer att finnas, kan risken för smitta från dessa håll aldrig elimineras.

Med hänsyn härtill föreslås också i lagen, § 2 anmälningsplikt för läkare, som konstaterat tuberkulos hos viss person. Det är emellertid uteslutet, att denna paragraf kan få något större värde förr än den nya dispensärorganisationen ingående prövats och därigenom fått den utformning, som helt svarar mot det verkliga behovet. Vi skola emellertid i ett följande nummer återkomma till denna sida av förslaget.

Vad beträffar nu de redan kända fallen av smittosam tuberkulos, vet man, att dessa, vilka i nio fall av tio vårdats på sanatorium, där erhållit upplysning om alla försiktighetsmått, som till förekommande av nedsmittning av andra människor böra vidtagas.

Men det är i de allra flesta fallen inte *viljan* till hänsyn mot omgivningen, som saknas hos dessa smittoförande, upplysta lungsjuka. Det är *möjligheten* att iakttaga alla önskvärda försiktighetsmått, som av ekonomiska skäl saknas. Det är *frånvaron av en effektiv eftervård* för de lungsjuka, som bär den största skulden till smittans spridande, till recidiv, ja, till sjukdomens relativt stora utbredning. Det är *här och främst här* en reform behövs, en reform, vilken grundligt genomförd, skulle betyda oändligt mycket mera i positiv riktning än en interneringslag, då

(Forts. å sid. 5.)

Lätta de lungsjukas börda i stället för att öka den!

ÖVERLÄKARE V. STEFFEN

D:r V. Steffen kritiserar skarpt det framlagda tuberkuloslagförslaget

I yttrande till Socialdepartementet över det av Medicinalstyrelsen framlagda förslaget till ny tuberkuloslag framhåller överläkaren vid Fagereds sanatorium, doktor Viktor Steffen, att av de diskussioner som lagförslaget föranlett framgår att åsikterna om tuberkulosens smittsamhet fortfarande äro rätt delade, bl. a. råder mycket olika meningar om vilka tuberkulösa som skola anses farliga för den allmänna säkerheten och vilka som äro ofarliga. Våra åsikter om dessa ting, säger d:r Steffen, äro *icke en så fast grund att därpå kan byggas lag.*

Bl. a. rekommenderar lagen tvångsundersökning av misstänkta smittokällor. Det är farligt. Vem som helst kan bli misstänkt. Det är icke sagt att misstankarna komma från personer som ha uteslutande ideella bevekelsegrunder. Det största ingrepp i den personliga friheten som lagen förordar är dock tvångsinterneringen.

Där skall alltså de tredskande premieras och intagas på anstalt hur länge som helst på statens bekostnad, under det att de många som äro villiga söka sanatorievård och betala den själv skola få vänta. — Det påstås att i de länder där sådan tvångslagstiftning förekommer, patienter låtsas vägra intagning för att de skola kunna få bli internerade och ligga tryggt på sanatorium så länge som helst på statens bekostnad!

Men för de etiskt mera högtstående kommer lagen att bli en tung börda. Man kan väl tänka sig den möjligheten att patienten kan ha goda skäl för att inte söka sanatorievård. De kunna ha dåliga erfarenheter, ty sanatorierna lida ju även av den brist som är förenad med allt mänskligt. Det är synd att skrämman sådana patienter in på sanatoriet med lagens hjälp.

Och sanatorieläkaren kommer i en föga avundsvärd situation. Han får på sanatoriet en och annan som blivit skrämmd dit. Denne är ju praktiskt taget tvångsinternerad och skulle sålunda ligga kvar på sanatoriet tills han blir

smittofri. Och inför varje patient som kommer in får sanatorieläkaren fråga sig: I vad mån har lagen inverkat på denne patients intagning. Det är ju inte tredskandet i och för sig som gör patienten farlig, utan bland *de många smittoförande som skrivas ut från sanatoriet på grund av platsbrist och som frivilligt sökt sanatorievård*, kan det finnas mången som är lika hänsynslös och farlig som de tredskande. Ännu ha vi väntetid på de flesta sanatorier, ännu går det inte att handla i lagens anda med de frivilliga smittoförande sanatoriepatienterna.

På grund av dessa och andra skäl som uttalats i diskussionen om förslaget till ny tuberkuloslag (av Lindhagen, Arborelius, Forsgren, Holmdahl m. fl.) kan jag ej annat än föreslå, att *lagen förändras därhän att den bidrager till att lätta de tuberkulösas bördor i stället för att öka dem och att befodra det vänskapliga arbetet mellan läkaren och patienten i stället för att befodra våld och tvång.*

Min livliga önskan är att lagförslaget i sin nuvarande formulering ej blir upphöjt till lag förrän garanti givits för att de härav berörda få full kompensation för vad de förlora och förrän den för detta ändamål erforderliga ekonomiska utredningen är slutförd. Eljest riskeras, att en berättigad bitterhet uppträder hos dem, som drabbas av lagen.

(Överläkare Carl Löwenhjelm om tuberkuloslagförslaget.)

Det är säkerligen ej alltid av tredska, som en person kan vägra inlägga sig å vårdanstalt. Sådana ömmande fall kunna föreligga i familjeförhållanden o. dyl. att ett fullföljande av lagens bestämmelser kommer att väcka indignation över alltför hård behandling.

(Landstingets Förvaltningsutskott i Västerbottens län om tuberkuloslagförslaget.)

Tvångsinternering av lungsjuka?

(Forts. fr. sid. 4.)

det gäller att kämpa mot folkfienden tuberkulosen. Vad en sådan reform också skulle betyda då det gäller att lätta deras tunga börda, som redan drabbats av sjukdomen, därom behöver väl ej här ordas.

Av de faktiska förhållanden, som här anförts, framgår väl med all tydlighet, att förslaget till ny tuberkuloslag lämnar en hel del övrigt att önska ifråga om effektivitet. Att det därtill är behäftat med så rigorösa bestämmelser som tvångsinternering, vilken skulle drabba praktiskt taget

endast *fattiga* lungsjuka, att det saknar bestämmelser, avseende att åt den lungsjuke och hans familj skapa en bebyggande form av vård och försörjning, äro faktorer som av statsmakterna särskilt borde beaktas, då det gäller att taga ställning till och lagstifta i denna viktiga fråga.

Man må hoppas, att förslaget icke heller i sin nuvarande form kommer att bli upphöjt till lag och att Medicinalstyrelsens planerade koncentrationsläger för fattiga lungsjuka aldrig komma att resa sina murar inom detta lands gränser.

J. S—n.

Tag kål på bacillskräcken!

De flesta människor äro tbc-smittade!

"Bacillskräcken är också en sjukdom", sade överläkaren vid Målilla sanatorium, doktor William Mascher, vid ett föredrag om lungtuberkulosen, anordnat av Västerviks Röda Korskrets. "Jag vill be er hjälpa mig ta' kål på den!"

"Hur ofta mötas inte de från sanatorierna hemvändande av bacillrädda människor, som undvika dem, vägra dem anställning, ja t. o. m. husrum. En sådan hemvändande patient kan t. o. m. vålla uppståndelse i ett helt hyreshus och, hur barockt det än låter, så tvingades faktiskt en manufakturhandlare att stänga sin affär därför, att det flyttade in en sanatorievårdad i huset! Skola vi verkligen straffa dessa människor, som endast velat bli friska och under sin sanatorietid fått så grundligt inpräntad i sig *de enkla men absolut effektiva försiktighetsåtgärder* för smittans undvikande att *de äro helt ofarliga för sin omgivning. Bacillskräcken är fullkomligt obefogad!* Se bara på oss, som äro i sanatoriernas tjänst. Vi äro hundratal, som gå där bland de sjuka dag efter dag. Men inte bli vi smittade!

Doktor Mascher uppmanade sitt auditorium att söka få bort den absolut obefogade skamlighetsstämpeln på lungtuberkulosen. Det finns ju intet skäl till en sådan stämpling. "Och hjälp oss mot dem, som vända sig mot de sjuka i stället för mot sjukdomen!"

De flesta människor äro tbc-smittade!

Beträffande sjukdomens smittosamhet framhöll dr Mascher, att lungtuberkulosen är en bacillsjukdom och den kan aldrig ärvas! I lungtuberkulösa familjer har alltså sjukdomen ej gått i arv från generation till generation utan kommit genom att den först sjuke genom oförsiktighet smittat de andra genom att hosta utan att hålla näsduken för munnen eller varit oförsiktig med sina upphostningar. Men händer och kläder smitta ej! Liksom influensan och andra förskylningssjukdomar sprides genom oförsiktigt hostande, då bakterierna få flyga omkring med de små fuktdropparna i luften, spridas alltså tbc-bacillerna och i mörker kunna de i torkat tillstånd, på golvet t. ex., hålla sig vid liv i dagar, ja veckor. Virvlas de sedan upp genom sopning är smittofaran naturligtvis överhängande och små barn, som krypa omkring på golvet äro också alltid i hög grad utsatta för smittorisk i sådana fall.

Nästan alla vuxna äro emellertid mer eller mindre smittade av tbc-baciller, men det är blott undantagen som leda till sjukdom. Det riktiga sjukdomstillståndet utbryter lättast efter någon sjukdom, då kroppens motståndskraft försvagats under en längre tid. Så man kan visst skylla en lungtuberkulos på förkylning — men inte på annat sätt än att förkylningen verkat nedsättande på kroppens motståndskraft. I sig själv har den ingenting som helst att göra med tuberkulosen.

Eko ur pressen

Kan man undvara tvång i tuberkuloslagstiftningen?

frågar överläkaren vid Västeråsens sanatorium, dr Erik Törnell i *Svenska Läkartidningen* och besvarar denna fråga med nej. Dr Törnell tvivlar på effektiviteten av de åtgärder som i stället för tvångslagstiftning föreslagits av bl. a. doktorerna Arborelius, Forsgren, Holmdahl och Steffen och som även påpekats av "De Lungsjukas Eftervårdskommitté" nämligen ökad upplysning samt utbyggnad och modernisering av dispensärverksamheten.

Beträffande den föreslagna tvångsinterneringen anser dr Törnell att denna skulle komma att drabba endast ett fåtal personer. "För de flesta patienter kommer den nya lägen icke att medföra andra följder än som redan nu är fallet." Vi hänvisa beträffande denna författarens åsikt till ledaren i detta nummer.

Däremot anser dr Törnell i likhet med oss att *anmälningsplikten* är den del i tuberkuloslagen, som lättast kan undvaras. "Är dispensären väl en gång inarbetad och är

det ett gott samarbete läkarna emellan, då sända kollegerna alla misstänkta eller säkra tuberkulosfall till undersökning, och då räcker det med denna frivilliga anmälan för att dispensärläkaren skall få reda på praktiskt taget varje känt tuberkulosfall inom distriktet."

"Vad säga då patienterna själva om saken? I en bilaga av den 11/11 1937 från ett stort antal patientföreningar till Statsrådet och chefen för Socialdepartementet förordas visserligen uppskov t. v. med bestämmelserna om tvångsinternering utan att dock samhällets rätt att i vissa fall skydda sig bestridas. På det hela taget synas patienterna mycket förstående för lagförslaget. Vad de däremot reagera mot, är att eftervården av de tuberkulösa icke är tillfredsställande ordnad. Efter utskrivningen hänvisas ett stort antal patienter till fattigvården, vars understöd ofta är otillräckligt. Det som byggs upp på sanatoriet, kan rivs ned genom umbäranden och bekymmer för framtiden. Så är det redan nu, och efter de stora krav som ställas på patienterna i det nya lagförslaget förefaller det än mer berättigat, att även patienterna få ställa motsvarande krav på samhället. Det vore därför lyckligt om frä-

(Forts. å sid. 11.)

RAGNAR HOLMSTRÖM:

Några ord om papper...

En engelsman fällde någon gång i förra århundradet uttrycket, att ett folks förbrukning av tvål och vatten var en måttstock på dess civilisation, en iakttagelse som väl ännu torde ha sin fulla giltighet. Men man skulle även kunna säga att ett folks civilisation kan mätas genom dess behov av papper; ingen människa kan i det moderna samhället ta ett steg utan att komma i kontakt med denna för civilisation och kultur viktiga faktor — kanske den viktigaste av alla, näst brödet och järnet.

Hela tillvaron regleras av papper, från dopsedeln till dödsattesten. Ingen nutidsmänniska kan göra sig oberoende av den härskare papperet är, hur det nu uppträder, ty dess skepnader är många: dokument och sedlar, betyg och kontrakt, brev och telegram, tidningar och böcker; det bevaras stundom i dyrk-, brand- och vattensäkra kassalåsar, virvar för vinden på gator och vägar och skräpar ständigt på bakgårdar och i undan-gömda skrymslen; det är ärat eller föraktat, till glädje eller förargelse, allt efter sitt värde, som icke alltid kan tydas av utseendet. En söndervikt och solkig papperslapp kan vara en människas viktigaste ägodel, representerande pengar eller ära, de mest konstnärligt utstyrda lottsedlar, som ena dagen kanske i sin ägares ögon är värda förmögenheter, kastas den andra i papperskorgen. Papperet är den högsta herren och den ringaste tjänaren. Ett papper kan betyda krig och ofred mellan folk, hat och fiendskap mellan människor; det kan även betyda glädje och högsta lycka, gods, guld och fredliga förbindelser; det kan göra en diktares namn odödligt och bringa oförgätlig skam och nesa över en annan, som glömt hederns bud. Papperet kan vara frälsare eller frestare, ledare eller förledare, sannings-

sägare eller lögnare; det kan störta den ene i fördärvet och uppresa den andre.

Pappersframställningen har uråldriga anor. Redan hundra år före vår tidräkning kände kineserna till konsten, men icke förrän ett årtusen senare blev förfaringsättet bekant bland Medelhavsländernas folk; hos dem hade ditintills papyrusväxten givit det för skrifers

upptecknande nödvändiga materialet, och i de europeiska länderna fingo de skrivkunniga använda sig av pergamentet ännu några århundraden innan hemligheten med papperets framställning där blev känt.

I vårt land är pappersframställningen ungefär tvillingbarn med Gutenbergs uppfinning av de lösa bokstavstyperna och skruvpresen; då tillverkades papperet för hand av linnelump, ett råmaterial som redan i början av sjuttonhundratalet började tryta, och som numera endast användes för sedelfabrikationen och tillverkningen av finare doku-

ment- och korrespondenspapper.

Den moderna papperstillverkningen är yngre än man skulle tro; här som på många andra områden kan man säga att nöden är uppfinningarnas moder. Det var den på 1850-talet inträdande bristen på råmaterial, i synnerhet kännbart för tidningarnas växande behov av billigt papper, som drev uppfinnarna att söka framställa den åtrådade varan ur andra ting än linnelump; det experimenterades med löv och mossor och olika slags växtfibrer, med sågspån och hyvelspån, men utan att någon kom till en praktisk och givande lösning. Det var en tysk vävare — Keller — som 1844 löste problemet att av trä framställa papper genom att på mekanisk väg frigöra träfibrerna medelst slipning. Ytterligare experiment att på

Papperet är den högste herren och den ringaste tjänaren. Ett papper kan betyda krig och ofred mellan folk, hat och fiendskap mellan människor; det kan även betyda glädje och högsta lycka, gods, guld och fredliga förbindelser; det kan göra en diktares namn odödligt och bringa oförgätlig skam och nesa över en annan, som glömt hederns bud. Papperet kan vara frälsare eller frestare, ledare eller förledare, sannings-

MIDSOMMAR

Av Einar Malm

*Sommaren står i ljvligt flor
kring holmarna här hemma.
Runtomkring stugan, där jag bor,
syrénens dofter svämma,
och gökens djupa stämma
blandas med trastars chor.*

*Fjärdarna blänka ferieblå
i ljusa junitimmer;
i färska vassar gåddor slå,
och första skrakkulln simmar
längs stranden, viken glimmar,
två kor på ängen stå.*

*Uppfyllt är löftet från april,
i lyckan fattas föga.
Allt är för idel skönhet till,
i skimret vi oss löga;
för öra och för öga
finns nästan allt man vill.*

*Men tiden vore ändå tom,
trots fjärdarna som blänka,
trots markens gröna träd och blom,
om man ej kunde tänka
på någon man får skänka
sig själv som rikedom.*

denna väg frambringa pappersmassa förde efterhand till de nu verksamma sulfit- och sulfatmetoderna, vilka inte minst genom svenska insatser på området nått den fullkomning som kommit vårt land att inta en av de främsta platserna inom pappersframställningen.

På inget område i vårt lands industriella utveckling har så markant som inom pappersmassetillverkningen det målmedvetna arbetet tillkämpat sig en välförtjänt rangplats; näringsgrenen är vår näst största exportindustri, Sverige står — fränsett U.S.A. och Kanada — främst bland de massaproducerande länderna, de pengar som genom exporten influtit i landet kan räknas i miljarder och industrigrenen sysselsätter i direkt tjänst över 18.000 arbetare.

Det första träsliperiet i vårt land anlades 1857, något mer än ett decennium senare fanns det ett tiotal fabriker, men det var först på åttio- och nittiotalen — då man fullt lyckats utexperimentera de kemiska framställningsmetoderna för stordrift — som den alltsedan fortgående expansionen gjorde sig gällande, och antalet fabriker är nu mer än ett hundra, de flesta och största förlagda utefter den norrländska kusten.

Den mekaniska pappersmassans — slipmassan — framställande ur träet tillgår på så sätt, att avbarkade träklabbar pressas mot roterande, vattenbegjutna slipstenar; den vällingaktiga massa som då erhålles rensas så från alla grövre partiklar, befrias från vattnet och sammanpressas under stora valsar till pappliknande ark eller skivor, som sammanslås i buntar. Den kemiska massan —

cellulosan — fås genom kokning av i tuggare till små flisor sönderhackad ved; kokningen sker under högtryck i väldiga järnkokare, fyllda med sulfit- eller sulfatlut, den senare en blandning av soda och natriumsulfat, den förra en lösning av svavelsyrlighet och kalciumbisulfid, vilken framställes i höga, s. k. "syratorn", som kunna hålla upp till fyrtio meter i höjd.

Av den i vårt land framställda massan exporteras omkring 75 % av tillverkningen, den återstående produktionen täcker det inhemska behovet för pappersbrukens förädlingsindustrier, som arbeta på två linjer: finpappersbruken som tillverka skriv-, rit- och boktryckspapper och de så kallade grovpappersbruken, vilkas verksamhet är inriktad på tidningspapper och omslagspapper, produkter som f. n. utgöra 10 % av landets sammanlagda utförelse.

Svenskt papper är av ojämförligt god kvalitet, det exporteras över hela världen och intar överallt en rangplats. Framställningen av papperet — här gäller det papper av trämassa, vilket representerar 99 % av all papperstillverkning — sönderfaller i två huvudmoment, beredningen av massan och formningen av papperet.

Beredningen av massan består däri att det från pappersmassfabrikerna kommande materialet löses upp i vatten och i väldiga betonghoar — s. k. "holländare" — försedda med knivbesatta valsar arbetas tills växtfibrerna fullständigt uppluckrats eller rispats sönder; så tillsättes för papperets konsistens och speciella struktur nöd-

(Forts. å sid. 17.)

SJÄLAR

Av EYVIND JOHNSON

En lång, mörk man och en liten ljus följdes sent på natten från en födelsedagsfest. I det täta snöfallet gick de framåt lutade genom den lilla staden, snön föll på deras axlar, det såg mycket lustigt ut. Den långa, mörka mannen var elegant klädd, han hade päls och hög hatt, men den lilla ljusa hade sliten skinnmössa och sliten överrock. Även om han dragit ner mössan över öronen, skulle man genast förstått, att han var flintskallig.

Det var den lilla mannen som pratade.

— Tycker ni om att gå till fots? Så här?

— Jag har aldrig tänkt på saken, sade den långa, mörka mannen ganska tillknäppt. Han knep samman munnen som om han gått och sugit på sina tänder.

— Jag tycker väldigt mycket om att gå, sade den lilla ljusa. Jag går alltid — varje dag. Jag går till mitt arbete och jag går hem igen, och när jag är hemma, brukar jag promenera i vår lilla trädgård. En liten tur varje kväll.

För att säga något och inte verka alltför högfärdig frågade den långa mörka:

— På vintern också?

Den lilla ljusa småskrattade:

— Javisst! Ser ni, jag har trampat opp en liten väg i snön, en rund stig, skulle man kunna säga. Jag brukar gå trädgården runt så där en tio, femton varv.

Han skrattade nu högt, han skrattade gott och fylligt över sig själv.

Den långa mörka såg ner på honom. Sedan smålog han och sade:

— Hm.

Den lilla, ljusa mannen fortsatte att prata.

— Om jag vore förmögen, sade han, då skulle jag skaffa mig en mycket större trädgård. Det är så trevligt med trädgårdar. På sommaren då har man allt vad man behöver ifråga om blommor. Man behöver bara sticka ut näsan genom dörren så ligger man så att säga mitt oppe i en blombukett.

Den långa mörka sneglade ner på den lilla ljusa:

— Ni odlar väl grönsaker också?

Det verkade som om frågan kostat honom en oerhörd ansträngning.

— Javisst, javisst, sade den andre ivrigt och drog upp händerna ur fickorna och började vifta med dem. Han hade inga handskar, man såg, att det var varma, goda

händer. — Visst har jag grönsaker, vi får så mycket, att vi kan ge bort. Och potatis. Och ett år försökte vi med tomater, men det gick inte. Och för resten har vi ju trädgården mest för blommornas skull. Det är dem vi fäster oss vid.

— Hm, javisst, sade den långa mörka.

Men strax efter visade han också lust att prata. Hans röst blev på något sätt mjukare:

— Lycklig! sade den lilla ljusa. Han stannade och tittade upp i den andres ansikte. — Varför tror ni, att jag är så särskilt lycklig? Jag är inte ens säker på att lyckan är nödvändig. Jo, kanske. Men jag erkänner gärna, att jag har lätt för att bli belåten. Jag gillar blommor, och det är kanske tur för mig. Ni vet ju, att jag är skuldsatt opp över öronen. Det vet hela stan. När jag talar om "min" trädgård, då vet ni mycket väl, att jag talar om den trädgård, ert bolag i verkligheten äger.

Hans runda, ljusa ansikte skrattade, när han sade detta; nu blev det allvarligare:

— Jag och min hustru äger ju ingenting. Inte ens barn längre...

Han tystnade tvärt. Sedan:

— Men ni, som är så rik, är väl lycklig? Ni har den finaste villan i stan. Av era barn har ni bara glädje. Ni kan inte klaga, om ni också ville?

— Nej, det kan jag inte, svarade den långa mörka mannen. De gingo tysta en liten stund.

— Nej, sade den långa mörka igen, jag kan verkligen inte klaga. Jag har alltid haft det bra. Jag har alltid varit ägare till villan, jag är född till direktör i bolaget. Jag är helt enkelt född att vara lycklig. Jag har aldrig haft motgångar som — förlåt mig — som exempelvis ni. Ja, jag vet ju allt om er. — Jag fick den hustru jag ville ha. Vi harmonierar på ett nästan underbart sätt med varandra. Mina barn gör mig bara glädje. Och ändå —

Men han fortsatte inte. I stället tog han av sig cylindern och skakade snön av den. Det föll några tunga flingor i hans täta, välkammade hår.

— Ibland känner jag ett slags hunger i själen, sade han. Jag tror att jag går och längtar efter olyckor. Tycker ni inte, att det är mycket konstigt? Rent av längtar efter att råka ut för något riktigt galet! Jag förstår det inte. Gör ni?

Den lilla ljusa mannen stannade och ruskade på huvudet.

Plötsligt blev han mycket allvarlig, sträckte sig på täpspetsarna och tittade upp i den andras ansikte.

— Ni skulle haft min själ och jag skulle haft er, sade han. Det finns ingenting som kan trycka ner mig, inte ens lycka. Ni vet hur mitt liv har varit. Motgångar, bara motgångar. Jag behöver väl inte berätta det för er?

— Berätta, sade den långa mörka.

De hade gått genom hela staden, förbi den stora fina villan och förbi den lilla villan. Den långa mörka mannen pekade upp mot sitt hus:

— Det är ingen trygghet där, ser ni. En gång kommer jag att sitta ensam där och tänka på hur bra jag haft det hela mitt liv. Men jag kommer också att känna, intensivt, jag vet det, känna att jag gått miste om något som kanske heter livets fullhet. Jag är inte äregirig. Jag behöver inga fler pengar. Men mitt liv saknar spänning. Därför...

Han avbröt sig. — Berätta, sade han igen.

Och den lilla ljusa mannen berättade:

— En kväll kom jag hem till mitt hus. Det var *mitt* på den tiden. Jag frågar min hustru var mina båda pojkar är. Nej, jag kan inte berätta om det...

— Berätta, sade den långa.

— Jaja. Hon säger: — De är ute och leker. — Nej, jag kan inte berätta om det, ni känner förresten till historien.

Den långa mörka böjer sig ner mot den lilla ljusa.

— Ja, de drucknade den kvällen? sade han. Var det inte så? Och sedan?

— Sedan var det inget mer, sade den lilla ljusa mannen.

— Men ni levde ju vidare! Ni går ju här! I kväll har

ni pratat och skrattat, här på hemvägen har ni pratat och skrattat!

— Vad är det ni vill mig? frågade den lilla ljusa. Han stannade igen och tittade nu forskande upp i den långas ansikte.

— Jag vill veta *hur* en människa kommit igenom något sådant, hur den själen kan se ut, som kan skratta *sedan*. Var det inte så, att er hustru blev sinnessjuk och vårdades på anstalt under något år? Er ekonomi trasades sönder, ni gjorde skulder, ni lämnade en mycket bra plats för en som var sämre betald, och nu är ju ert liv faktiskt slut. Det är grymt sagt, men det är slut på så sätt, att ni aldrig av egen kraft kan komma er upp igen — som förut. Er hustru är hemma, men fortfarande sjuk, era skulder växer, det är bara en tidsfråga när ni måste lämna huset och trädgården... och ändå kan ni skratta och prata så här som ni gjort i kväll!

Då småskrattade den lilla ljusa mannen igen.

— Ni tar fel, sade han, mitt liv var inte slut, när det där hände. Det var just då det började! Förr var jag inte som nu: jag var gnatig och kitslig och struntförmäms också. Men sedan föll allt det där av mig, det fanns inte mer. Nu är varje månad en envis, spännande strid. Om jag blev rik nu, då skulle jag vara förlorad — för då skulle jag få tid att...

Han tystnade, de hade nått hans trädgårdsgrind.

— Godnatt, sade han och sträckte ut handen.

Men den långa mörka mannen höll fast hans hand:

— Få tid att...?

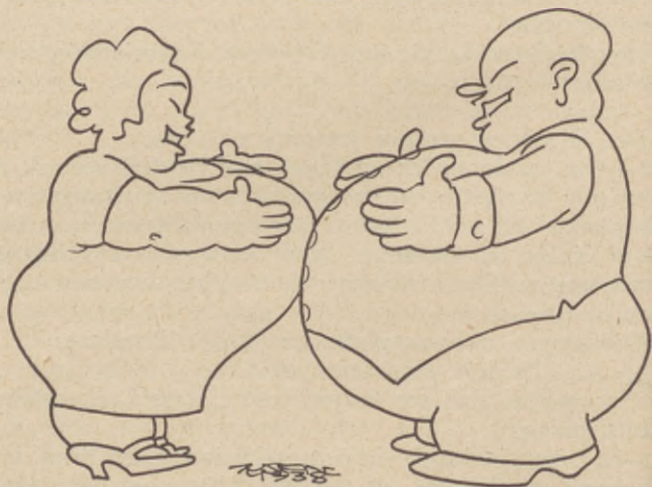
— Att bli som ni, sade den lilla ljusa.

Den andre höll fortfarande fast hans hand:

— Jag förstår er inte!

Den lilla ljusa började skratta. Han skrattade högt och elakt, det var ingen glädje längre i hans skratt. Så gjorde han loss sin hand med ett ryck, stängde sin grind och gick in i sitt hus.

Men mannen med cylindern stod kvar en lång stund. Snön föll på hans hatt och axlar. När han gick liknade han en vandrande snögubbe eller en ande; och hans ansikte var mycket sorgset.

— Ju äldre vi blir — desto längre kommer vi ifrån varann!

FRÅN VÅR HORISONT

"Bacillskräcken är också en sjukdom", säger doktor Mascher i Målilla. Vi skulle vilja tillägga, att det också är en mycket svår sjukdom, ehuru ingalunda obotlig. Förutsättningen för att denna sjukdom skall trivas och blomstra är nämligen ingenting annat än okunnighet, och genom att råda bot på okunnigheten i detta fall, genom ökad upplysning, då det gäller t. ex. lungtuberkulosens karaktär borde man kunna "ta' kål på bacillskräcken" — som ju också är smittosam!

Att fysiskt friska människor, som aldrig kommit i närmare kontakt med lungsjuka och föga känna arten av dessas sjukdom, under vilka förhållanden den är smittosam o. s. v., lida av bacillskräck är alltså ganska förklarligt, men då bacillskräcken uppträder hos de lungsjuka själva, finns det absolut ingen ursäkt! Antingen ligger ansvaret för dess förekomst i sådana fall — t. ex. på sanatorier — hos de sjukas läkare eller sköterskor eller också får man räkna bacillskräcken som en mer eller mindre psykisk abnormitet.

*

Själv har jag haft tillfälle konstatera denna bacillskräck på ett visst sanatorium, där den lilla bacillskräcksbacillen särskilt väl tycktes trivas på en kvinnlig avdelning (sjukdomen tycks med förkärlek angripa det svagare könet!). På denna avdelning — liksom på sanatoriet i övrigt — voro tre salar "bacillfria", d. v. s. att å dessa vårdades patienter med inkapslad tuberkulos medan de tre övriga salarna voro reserverade för patienter med mer eller mindre "öppen" tuberkulos. Mellan patienterna å dessa olika salar — de "bacillfria" å ena sidan och "de med baciller" å den andra — var ett svalg befäst. De "bacillfria" damerna betraktade sig faktiskt som avdelningens "upper ten" och sågo med oändlig överlägsenhet, blandad med en god portion bacillskräck, ned på "dom med baciller". Den "bacillfria" damen såg med mycket oblida ögon att en "bacilldam" gjorde visit på "bacillfri sal" och gick själv sällan eller aldrig in på en "bacillsal". På ligghallen såg man noga till, att "bacillarna" lågo på vederbörligt avstånd

från de "bacillfria". Särskilt minns jag en tant, som med *bacilliskögon* noga bevakade sin "bacillfria" säng — ve den, som hade "plus" på "listan" och vågade nalkas detta antiseptiska läger!

Denna tant hade vid ankomsten till sanatoriet själv "tre plus" — alltså "gott om baciller" — vilka emellertid försvunno efter kvävgasbehandling. Trots detta levde hon i sådan skräck för "baciller" att hon faktiskt vägrade att ta en smörgås från en bricka, som förut kringbjudits på en "bacillsal". Människan trodde faktiskt, att hon på nytt kunde bli "smittad" — och det värsta var, att ingen tycktes försöka ta henne ur denna villfarelse.

Typiskt var, att samtliga avdelningens patienter måste tvätta sig i samma tvättrum och i samma handfat. Men över *den* saken var det ingen som reflekterade!

Vad som emellertid i hög grad bidrog till detta syslande med baciller var det förhållandet, att vederbörande patients "bacillmängd" till allmänt beskådande antecknades på "listan". Man torde kunna dra i tvivelsmål, om ett dylikt förfarande kan vara *nödvändigt*. På ett annat — mycket välskött och ansett sanatorium, som vi besökt fanns inga sådana anteckningar på patienternas "listor". Ingen visste, vilka av kamraterna, som "hade baciller" eller vilka, som inte hade. Därför talades heller överhuvudtaget aldrig om "baciller" på det sanatoriet — till stor vinst för den allmänna trevnaden och kamratandan.

*

Nu vill vi inte påstå, att de förhållanden vi här relaterat äro typiska för alla sanatorier. Säkert äro de okända t. ex. på doktor Maschers sanatorium i Målilla. Det sanatorium, varifrån vi hämtat ovanstående miljöskildring, förete nämligen i många andra avseenden vissa egendomligheter. Men det är — som Kipling sa' — en annan historia...

Låt oss emellertid enas om att "ta' kål på bacillskräcken".

Och låt oss börja med oss själva!

Juan.

Eko ur pressen

(Forts. fr. sid. 6.)

gan om eftervården kunde lösas, antingen på det sätt som patienterna föreslagit eller genom en tuberkulosförsäkring, som även skulle tillförsäkra en skälig ersättning åt den grupp lungsjuka, som enligt lagens bestämmelser måste avkopplas från sin yrkesutövning."

Att patientföreningarna i sin skrivelse genom "De Lungsjukas Eftervårdskommitté" ställt sig *mycket förstående* till förslaget är väl mycket sagt! Vi bestrida visserligen ingalunda samhällets rätt att skydda sig mot tuberkulosen, tvärtom är detta dess *skyldighet* — vi bestrida icke ens samhällets rätt att genom tvångsinternering åstad-

komma ett sådant skydd, *men vi betvivla att en sådan lagstiftning är den rätta vägen att nå ett effektivt resultat.*

Patienten har också en själ!

Aftonbladet citerar ett uttalande av dr Torsten Lindner i *Social-Medicinsk Tidskrift*, där dr Lindner tagit till orda för ett vidgat och fördjupat utrymme åt den psykologiska diagnosen och behandlingen inom sjukvården. Det är ett oundgängligt krav, säger förf., att framtidens praktiker långt mera orienteras i psykologiens tillämpning inom medicinen än vad som är brukligt i våra dagar.

Den praktiserande läkaren måste vara mäktig att kunna emotta, uppfatta och redan från början behandla den

De lungsjuka i Malmö få konvalescenthem?

Medicinalstyrelsen tillstyrker lotterimedel för ändamålet.

Medicinalstyrelsen har hos K. M:t tillstyrkt en ansökan av Understödsföreningen för lungsjuka i Malmö stad att av lotterimedel erhålla 48.260 kr. till uppförande av ett sommar- och konvalescenthem vid Höör.

För tillkomsten av det nya hemmet — som skulle få ett mycket vackert läge på en med vackra ekar bevuxen backe, högt över Ringsjön — har inom Malmöföreningen allt sedan föreningens tillkomst bedrivits ett energiskt arbete. På ett styrelsemöte i juni 1937 föreslog föreningens dåvarande ordförande, att en förberedande utredning skulle göras om priset på lämplig mark och byggnad, avsedd för sommarvistelse för fattiga lungsjuka i Malmö stad, och saken har, som nämnts, nu avancerat så långt, att Medicinalstyrelsen haft ärendet under behandling.

Att behovet av dylika hem är stort, torde inses av envar, och tillkomsten av flera sådana borde ligga såväl statsmakterna som de lungsjuka själva om hjärtat. D:r Fürst på Orupssanatoriet framhåller, att det är en brist i tuberkulosvården att det inte finns något ställe att sända lungsjuka konvalescenter till efter utskrivningen från sanatoriet.

När detta läses, har kanske K. M:ts beslut i frågan fattats, och vi malmöbor få hoppas, att det blir ett bifall till vår ansökan.

Nyinrättade överläkartjänsten vid TBC-avd. å Allm. Sjukhuset i Malmö nu tillsatt. Efter lång tidsutdräkt med tvenne ledigförklaranden har nu överläkartjänsten vid

Allmänna Sjukhusets TBC-avdelning i Malmö blivit tillsatt. Det blev d:r I. Selander från Uppsala, som erhöll befattningen.

Tjänsten ifråga har ju under flera år uppehållits på förordnande av med. d:r P. Bergman, som trots den stora arbetsbörda, som i övrigt åvilat honom, utfört ett synnerligen gott arbete för Malmö lungsjuka.

Ett hjärtligt tack till d:r Bergman och ett hjärtligt välkommen till d:r Selander är, vad vi lungsjuka i Malmö ville säga.

Dtgn.

Skriv i kväll

efter prospekt över den hermodskurs Ni vill läsa!

■ **HERMODS, Malmö** ■

hjälpökande människan såsom den komplicerade varelse hon i verkligheten är, en oupplöslig sammanfattning av vad vi kalla de psykiska och de rent fysiska delarna. Ty är han det icke, och ser han kanske endast på det s. k. rent fysiska, är det i våra dagar mer än någonsin fara värt, att långa och kostbara undersökningar med hjälp av alla de nya laboratoriemetoderna, långvariga diet- eller apparatbehandlingar m. m. kunna fixera och avsevärt förvärta sjukdomen i ett mycket betydande antal fall, de nämligen, där dess grundorsak ligger på det psykiska planet.

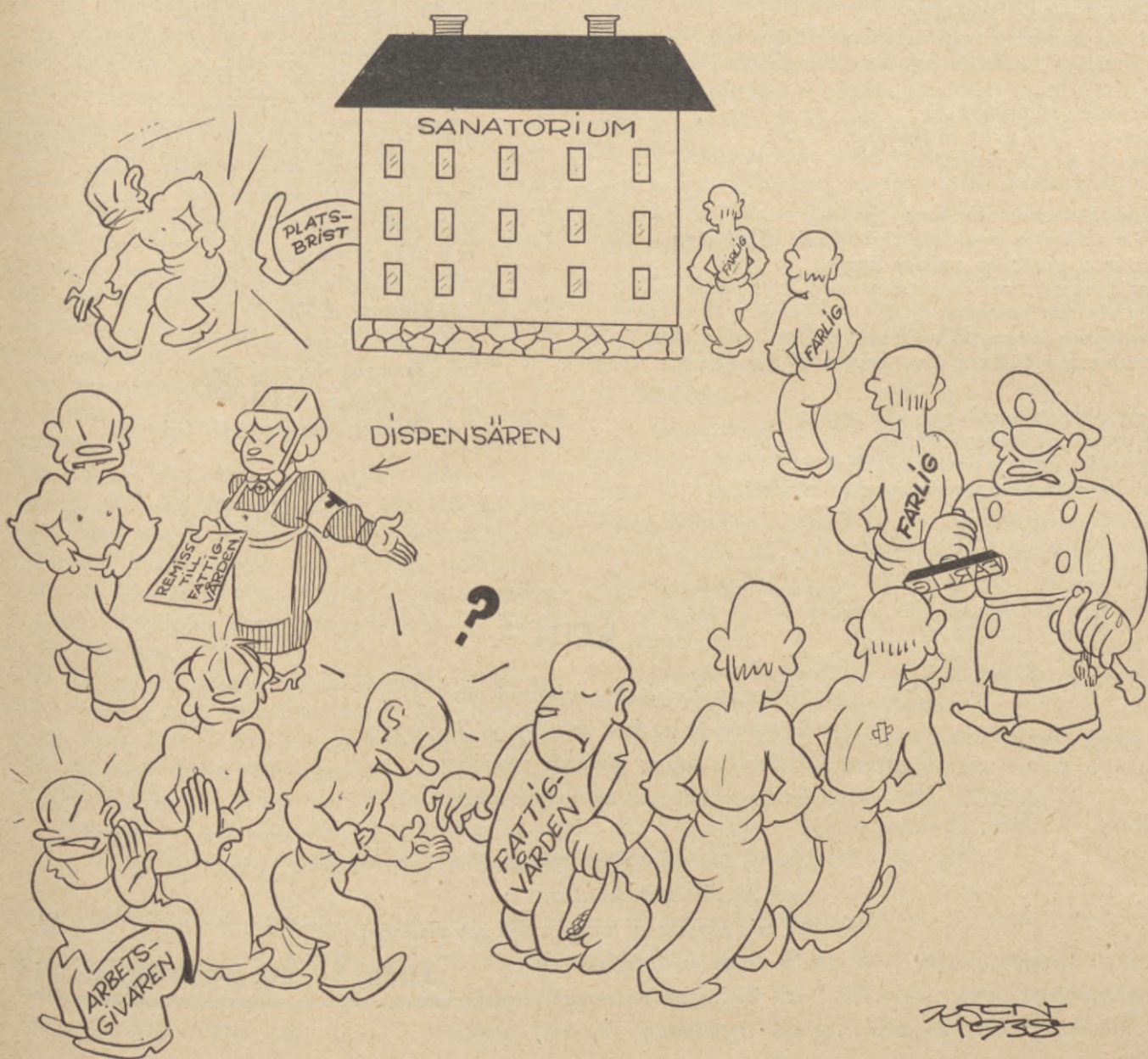
"Den ensidigt materialistiska epoken inom medicinen, som intill våra dagar varit förhärskande, står nu äntligen inför sin avslutning. Det enorma uppsving vi fått bevittna inom de tekniska disciplinerna, inom diagnostik, laboratoriearbete etc. och som vi lärt oss beundra och uppskatta, börjar icke längre tillfredsställa oss. Allmänheten börjar inse, att den läkare, som glänsar med den modernaste apparaturen ej nödvändigt behöver vara den skickligaste läkaren. Protesten mot totalitetsförlusten i den akademiska medicinen på grund av en alltför långt gången specialisering har ånyo aktualiserat kravet på *helhetsuppfattning* inom medicinen, som alltmera utvecklar sig till verklig vetenskap om hela människan."

Det är nog också av särskilt stor betydelse just i våra dagar att detta blir uppmärksammat. Tidens jäkt och oro skapar nervösa människor. Och vad är då naturligare och nödvändigare än att dessa, när de känna sig kränka och vända sig till läkare, också bli tagna för vad de i verkligheten äro? Varken den fysiologiska eller den psykologiska undersökningen får saknas eller åsidosättas på den andras bekostnad. Båda äro lika nödvändiga. Men då den sjuka varken kan eller bör vända sig till tvenne läkare på en gång, blir slutsatsen den som artikelförfattaren kommit till, att läkaren måste ha intresse, kunskap och erfarenhet i bådadera sidorna. Han bör och måste vara en helhetsläkare, lika visst som att den som söker honom för hjälp är en helhet av delar, som kräva olika behandlingsmetoder, skriver A.B.

Svenshögens sanatorium ombygges. Svenshögens sanatorium undergår just nu omfattande reparations- och ombyggnadsarbeten, som pågått ända sedan förra hösten och beräknas vara färdiga i huvudsak i slutet av denna sommar. Ombyggnaden, som hittills dragit en kostnad av c:a 250.000 kr medför en utökning av platsantalet med 14 vårdplatser.

"Den eviga kretsgången"

vill man nu "reformera" med en lag, som skulle sätta en hallstämpel på den medellöse bacillbärande lungsjuke

1938

Tre dikter

av GURLI HERTZMAN-ERICSON

MEDKÄNSLA

Din broder kom med sin sorg och sin plåga,
med sitt anletes kvalda ve
och sin börda av tyngande vardagsbekymmer.
"Så tråkigt", sade du och lade ditt ansikte i klädsamma
veck,

"du måste rycka upp dig,
du måste hoppas på en ljusning,
man får inte ge tappt."

Du räckte honom din hand
och medkänslan snuddade flyktigt vid ditt hjärta,
men intet visste du om den kamp
som tvingade fram ångestsvetten på hans panna,
intet om den ensamhet
som gjorde honom till en främling bland människor,
intet om den nöd som drev honom till din närhet.

Först när smärtan brände din egen själ,
splittrande dess lugna klarhet,
drypande sitt heta vax i dess djup
blev du medveten om din broders vånda.

EN UNG MOR

Genom gardinens nätverk av luftblå maskor
faller solskenet, mildt flödande
över din böjda nacke och ditt blottade bröst,
där ådrorna teckna sig mjukt
likt en bladnervs förgreningar.
I ditt sköte, som nyss var tungt av din livsfrukt,
vilar nu barnet, fullkomningen, gätan,
som binder dig samman med dem,
vilka älskat, lidit och blommat,
och vilka utvalt just dig
till ett kärll för sin evighetstörst.
Drömmande skådar du in
i ditt eget väsens mysterium,
men armarna sluta sig ömt,
som ett hägnande vingpar
kring barnet, som utgör din framtid.

BÖN

Hellre en kort lyckas brinnande åtrå
än många år av mätt och liknöjd ljumhet.
Hellre en dag av slösande ymnighet
än långa månader av kylig njugghet.

Storm, tag mig! Ryck mig med
som ett virvlande höstlöv,
låt mig fannas av luften, solen och vindarna
och sedan falla, falla
mot jorden, tystnaden och förgängelsen.

VAGABONDE:

BABYKÖPET.

Mina barn ha en god vän, som de hålla mycket av. Det är en fru som heter Svensson och som är gift med en målare. Med en riktig målare, inte en sån där som mamma. De älska också målare Svensson. Nästan mer än de älska hans fru. De finna mycket flera dygder hos honom än hos sin fader och de förebrå mig ofta allvarligt att jag inte i tid försåg mig med herr Svensson! Han som är så snäll och kan måla hus och bord och små hyllor i köket hos tant Svensson! — Men pappa kan rita gubbar föreslår jag. — Det är välan ingenting, svara de. Gubbar, vad är dom bra till, men små hyllor i köket, vita, som ser ut som marmor, dom är fina dom.

Lillan har själv utvalt fru Svensson. En gång för ett par år sedan annonserade jag efter någon, villig att gå ut och gå med barnen. Fullt av äldre och yngre platsaspiranter belägrade på den utsatta tiden min enkla lägenhet. Jag var alldeles villrådig, jag tyckte alla voro precis likadana. För att få ett avgörande, vände jag mig till min dotter, då tre år, och sade: — Vem vill du ha? — Den, svarade hon och pekade på fru Svensson. Varken jag eller — hoppas jag — fru Svensson ha ångrat Lillans val.

Herr och fru Svensson ha varit gifta i många år, men de ha inga barn. Nu skulle det bli ett. Min lilla och hennes bror voro hemskt intresserade. De visste på pricken allt fint, som väntade babyn, hade beundrat småkläderna och den lilla sängen, varit med vid inköp, valt sidenband och spetsar. I oktober skulle babyn komma. — Köpas sade fru Svensson.

Lillan hör på och utlägger texten. Det talas mycket om babyn och vad en baby i allmänhet kostar. Herr Svensson tror att denna skall bli dyr. Det skall nämligen vara en förstklassig baby, ingen realisationsbaby.

— Tänk vad Josef — barnen äro "du" med herr Svensson — tänk vad Josef är snäll, som köper en sån fin och dyr baby åt tant Svensson, säger Lillan. Vårn pappa

köpte bara oss, han. Tänk om mamma gift sig med Josef, så fina barn mamma skulle fått då. Ångrar mamma sig inte?

Nå, tiden nalkades. En dag kom inte tant Svensson som vanligt. Dagen därefter var babyn kommen. Två dagar senare fingo mina barn gå och bese den.

Det var ett stort ögonblick. Lillan tog med sig sina pappersdockor och Putte sitt näst bästa lokomotiv.

Fru Svensson låg i sin säng, lindebarnet var som en liten docka och den underbare Josef satt bredvid och såg saligt på de sina. Mina små voro hänryckta.

— Vad kostar den? viskade Putte.

— Etthundra kronor, svarade målare Svensson resolut.

— Att den var så dyr, när den är så liten, sade Lillan. Hur mycket väger den?

— Tre och ett halvt kilo, svarade den stolte fadern.

Min dotter begrundade. Jag är övertygad om att hon försökte räkna ut vad det blev per kilo. Och jag gladdes åt att det halva kilot lade oöverstigliga hinder i vägen för räkningen.

Så frågades det var den var köpt. På torget, sade fru Svensson. Hos vilken gumma var den köpt? Hos den längst till vänster. Hade gumman flera barn att sälja?

Jag tänkte inom mig: — Varför alla dessa påhitt? Mycket bättre att varligt säga de små sanningen. Förr eller senare måste man ju ändå göra det. Det kan omöjligt vara bra att ena minuten slå i dem en sak, den andra en annan.

Nu var det emellertid omöjligt att ingripa, så konversationen om babyköpet blomstrade.

Så skulle vi då gå. Mina små lade sina offergåvor på den lilla nyas täcke, bockade och nego, tackade och togo allihop i hand, den lilla nya med. Så gingo vi.

Då vi kommo i trappan sade min dotter: — Nu har välan tant Svensson blivit smal igen?

Prenumerera på "Status" Om Ni insänder Kr. 1:75 till oss får Ni alla nummer fr. o. m. detta till årets slut. Endast Kr. 1:50 kostar prenumerationen andra halvåret 1938, juli—dec. • Postgiro 154420, Tidskriften "Status", Götgatan 83, Stockholm.

DEN SKÄMTSAMMA SIDAN

— Samerligen tror jag inte du luktar tobak pojke!
— Mamma kysste mig innan jag gick till skolan.

— I natt har det varit inbrottstjuvar hemma och dom har skurit ut varenda tavla och stulit ramarna.

— Är det inte roligt att pulsa omkring i snön så här, min gosse?
— Jo pappa, men nu har jag tappat strumporna också.

Nygifta. — Titta, husvärdin måtte ha vräkt oss!

Den lindrigt nyktra:
— Så där ja, nu är det färdigt — fängelse och allting.

— Skrik inte så fördömt! Du kan ju väcka honom i salongen.

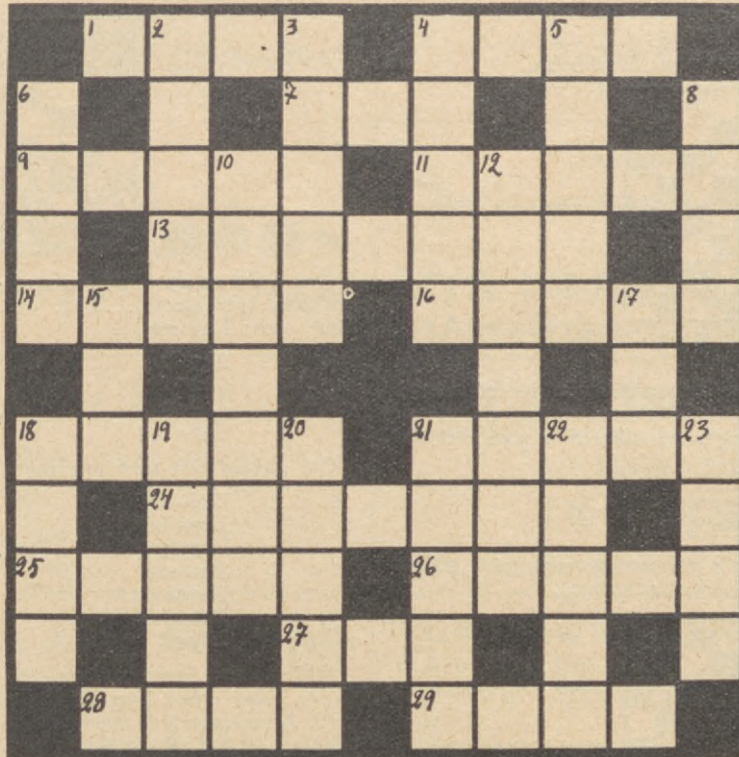
KORSORD N:r 2

Vågräta ord:

1. Kan vara hand.
4. Är dun.
7. I högsta betyget.
9. Oskick i skola.
11. Fransk familj med flera nobelpris.
13. Äro tomtar i juletid.
14. Knappt tilltaget.
16. Till jordbruket hörande.
18. Därur hämtas mången pris.
21. Finns mången på Ceylon.
24. Förstärker sula.
25. Utan allvar.
26. Stacka hö.
27. Berövas fåret ibland.
28. Har kostat mången sjöman hans liv.
29. Vörda och vara rädd om.

Lodräta ord:

2. Placera fingrarna på pianot.
3. Potatisväxten ovan jord.
4. Vän och mild decemberkvinna.
5. Utbrott för glädje eller sorg.
6. Har mången varit i ungdomen.

8. Andeväsen i flertal.
10. Klotets utseende.
12. Hemvist för skogsfågel.
15. Värdefull siffra.
17. Ansiktsuttryck.
18. Mellan köpare och säljare.
19. I känd diktsamling av Fröding.
20. På återväg.
21. Prydnad i rum.
22. Utdelas av prästman.
23. Sälspäck.

Lösningar till "Korsord n:r 2" skola vara oss tillhanda senast den 1 aug. För den först öppnade rätta lösningen betalas 5 kr. Pristagarens namn offentliggöres i augustinumret.

På grund av ett förbiseende utsattes icke sista dagen för korsordstävlingen i majnumret. Lösningar till detta korsord böra emellertid vara oss tillhanda senast den 1 juli. Lösning och pristagarens namn i julinumret.

Några ord om papper ...

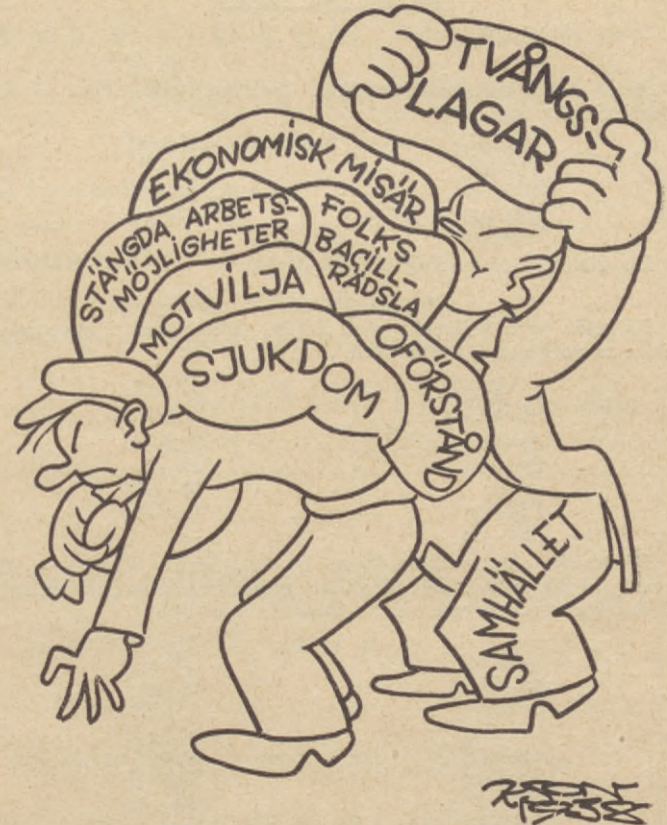
(Forts. från sid. 6.)

vändiga blek-, lin-, färg- och fyllnadsämnen, och när så massan blandats upp med ingredienserna för den för varje papperstyp särskilda tillsatsen av kemikalier, vidtager formningen.

Den äger rum i pappersmaskinen, ett fyrtio meter långt maskinaggregat, i vars ena ände den vällingliknande massan medelst pumpning införes och i vars andra ände papperet framkommer, fullt färdigt.

Framställningsproceduren i maskinen börjar med att fibermassan flyter ut på en å valsar löpande finvävd mäsingduk; pappersbildningen börjar med att vattnet i massan sipprar ner genom dukens fina maskor, lämnande kvar ett fint fiberlager, som automatiskt överföres från duken till en likaledes å valsar löpande yllefilt, där det genom pressning får sådan fasthet, att det hänger samman och kan föras runt ånguppvärmda torkcylindrar, varpå det glättas mellan polerade stålvalsar och är färdigt att rullas upp på hasplar... för att sändas ut i marknaden, till människors glädje eller förargelse, nytta eller onytta.

Tuberkulosen i Gävle är enligt förste provinsialläkarens i Gävleborgs län, dr Otto Andersson, avgivna berättelse över hälso- och sjukvården under fjolåret i länet stadd i stark tillbakagång, en omständighet, som sannolikt sammanhänger med en målmedveten kamp mot sjukdomen ifråga.

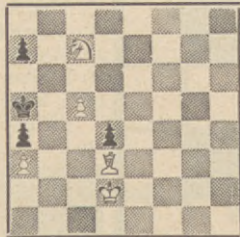

Lägg ej sten på börda!

SCHACKSPALTEN

Red. av Harry Jacobsson.

Problem av Sven Ekström, Stockholm.

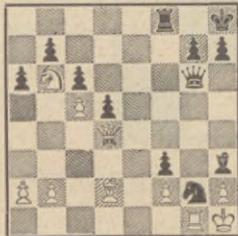

Matt i 5 drag.

Ovanstående problem återgavs i Nationaltidende den 20/2 1938. Författaren är — blind. En enastående prestation helt enkelt och schackproblemet kommer säkerligen ge våra läsare en hel del huvudbry.

PARTISLUT.

Nedanstående ställning uppkom i ett korrespondensparti mellan K. Wygodschikoff (vit) och A. Aljechin (svart).

Svart vid draget spelade:

—

Sg2—f4!!!

Svart hotar motståndarens dam (indirekt) och tillika — sin egen. Starkt och originellt.

Tg1×g6
Tg6×g2
Kh1—g1
Kg1×g2
Uppgivet.

Lh3—g2+
f3×g2+
Sf4—e2+
Se2×d4

En glansfull avslutning!

Följande parti belönades med första skönhetspris i internationella turneringen i Berlin 1926.

Vit
Colle.
d2—d4
Sg1—f3
e2—e3
Lf1—d3
Sb1—d2

Svart
Grünfeld.
Sg8—f6
e7—c6
b7—b6
Lc8—b7

Förbereder centrumframstötten e3—e4. Sämre vore o—o, då svart har det goda draget Se4. Den avsedda framstötten i centrum förhindras dock genom svarts följande manöver.

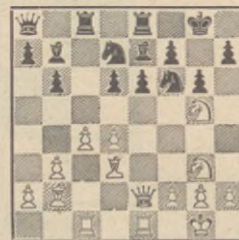
—
o—o
b2—b3
e3×d4
Lc1—b2
c2—c4
Ta1—c1
Tf1—e1
Dd1—e2
Sd2—f1
Sf1—g3

c7—c5
Lf8—e7
c5×d4
d7—d6
Sb8—d7
o—o
Tf8—e8
Dd8—c7
Ta8—c8
De7—b8
Db8—a8

Den av svart företagna omgrupperingen synes ha givit honom en god ställning. Nu följer emellertid ett överraskande drag från vit.

Sf3—g5!!

g7—g6

Om svart antager bondeoffret på g2, avlevererar vit följande briljanta fyrverkeri: ...Lg2; d5!, exd; Sf5, Lf8; Dh5!!!, Sh5; Sh6+, gxh; Lh7 matt!!

Sg5×f7
De2×e6+
d4—d5
Sg3—f5+

Kg8×f7
Kf7—g7
Sd7—c5
Kg7—f8

Om g×f så Df5 med avgörande hot Te7+!

De6—e3
De3—h6+
Ld3×f5
Ter×e7+
Dh6×f6+
Df6—h8+
Lf5×c8

g6×f5
Kf8—f7
Lb7×d5
Te8×e7
Kf7—e8
Ke8—f7

Nådestöten! Svart gav upp, då på ex. Le6, Le6+ med damvinst följer. Eller också Lg2, Dg7+ jämte matt.

En beundransvärd prestation av den numera avlidne belgiske mästaren!

SCHACKNYTT.

Den beramade matchen om världsmästerskapet mellan Aljechin och förutvarande världsmästaren Capablanca synes gå i stöpet. I stället möter troligen Aljechin den tjeckiske stormästaren Flohr, som vid senaste världsschackkongressen nominerades som den logiske utmanaren.

*

Estländaren Keres, en av de allra skarpaste pretendenterna på schacktronen, har i Stockholm givit simultanföreläsning och deltagit i blyttturnering. I båda fallen med glänsande resultat.

*

Sverges Schackförbunds årliga kongress avhålls i år i Kalmar under midsommarveckan.

*

En schackmatch Tyskland—Norden spelas under tiden 11—12/6 1938 i Bremen. Det Nordiska laget består av utvalda spelare från Sverige, Norge och Danmark. Finland, som också skulle representera med ett par man, har givit återbud, vilket medför en avsevärd försvagning av det nordiska laget.

— Känner du Bergström?

— Ja, jag lånade honom femtio kronor i går.

— Då känner du inte Bergström.

— — —

Hembiträdet: — Jag kan inte stanna längre, om jag inte får högre lön.

Frun: — Men Elsa kan ju varken städa eller laga mat!

Hembiträdet: — Just därför, frun, att jag inte kan det, är det så mycket svårare!

(Söndagsnisse-Strix.)

GRÄNGESBERG

Herrar!

MODERN EKIPERING

●
DAHLSTRÖMS

GRÄNGESBERG - Telefon 42

För FISKE CAMPING och FRILUFTSLIV

finnes de bästa »grejorna» hos

A. G. REIMERS EFTR.

GRÄNGESBERG - TELEFON 122

Gör Edra inköp av

Charkuterivaror, ost och konserver

NYA CHARKUTERIAFFÄREN

GRÄNGESBERG - Tel. 120 (Elektrisk kylanordning)

Oskar Erikssons Eftr. Färghandel

GRÄNGESBERG - TELEFON 20

(Innehavare Wilh. Schollin)

*Stor sortering i tapeter, fernissor, slam-
färg, rödfärg m. m. till låga priser*

GOTT MÅLTIDSDRICKA

Erhålles alltid från

EKLUNDS BRYGGERI

GRÄNGESBERG - TELEFON 19

Ett gott kaffe är JIGE SPECIAL

Säljes hos

ERIKSSONS BLÅNS

GRÄNGESBERG - TELEFON 27

FÖR BADSÅSONGEN

REVUE SPORT armbandsur

Vattensäkert - Stötsäkert - Antimagnetiskt

hos

ALVAR WESTHOLM Ur & Guldsmedsaffär

Telefon 165 GRÄNGESBERG Bost. 265

HELMER WESTERLUND

GRÄNGESBERG - TELEFON 36

Bosättningsaffär - Triksåffär

GODA VAROR TILL LÅGSTA PRIS

FOLKE BÄCK

HERR & DAMFRISERING

GRÄNGESBERG TEL. 174

Rekommenderas

Det pålitliga uret

Finner Ni hos **SIGFRID LINDEN**

SKÅLKENSTORP - Telefon 270 - GRÄNGESBERG

Reparationer utföres väl och billigt

Motorcyklar - Automobiler

nya och begagnade **Velocipeder**

Delar och tillbehör fördelaktigast hos

GUSTAFSSON & Co.

GRÄNGESBERG - Telefon 245

BARNENS DAG

I GRÄNGESBERG DEN 9-10 JULI

STORA ATTRAKTIONER!

Gynna

DENNA TIDNINGS ANNONSÖRER!

DEM SOM GYNNA DIG!

Fackförenings- RÖRELSEN

— tidskriften, som utgives
av Landsorganisationens
825.000 medlemmar —

behandlar fackförenings-
rörelsens aktuella,
ekonomiska, sociala,
organisatoriska och
kulturella problem, verk-
samhet och uppgifter

RIKT ILLUSTRERAD

Redaktör: ALBIN LIND

Postprenumerera — 6:15 pr år

LANDSSEKRETARIATET

Barnhusgatan 18 . Stockholm

Tel. namnrop: Landsorganisationen